Gemeente Bergen op Zoom

RVB25-0020

Voorlegger Raadsvoorstel

Onderwerp	:	Herstel kademuren en inrichting Noord- en Zuidzijde Haven
Nummer voorstel	:	RVB25-0020
Datum voorstel	:	15-04-2025
Portefeuillehouder(s)	:	Dhr. H.P. Verroen
Contactpersoon	:	Wim van der Weijden
Afdeling	:	Ruimtelijke en Civiele projecten
Contactpersoon Email	:	w.weijden@bergenopzoom.nl
Programmanummer en -naam	:	4. Woon- en leefomgeving (fysiek domein)

Voorstel:

1. Vaststellen van de kaders voor de bovengrondse inrichting Noord- en Zuidzijde Haven en kademuren conform de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte-variant;
2. Hiervoor de volgende kredieten beschikbaar te stellen:
    a. € 3.965.000 voor herstel van de kademuren
    b. € 427.000 voor de aanpassing van de openbare ruimte (wegen, groen ed)
    c. € 608.000 voor de aanpassing van de riolering

Type voorstel:

☑ Kaderstellend
☐ Controlerend
☐ Rest

Zijn in het voorstel één of meer van de volgende aspecten van toepassing?

	Ja	Nee
Zijn doelen en/of effecten beschreven	☑	☐
Financiële consequenties	☑	☐
Gevolgen voor de schuldenlast	☑	☐
Inspraakverordening van toepassing	☑	☐

Communicatieparagraaf:

Afstemming heeft plaats gevonden binnen de organisatie en de wensen, zoals opgehaald bij de 4 omgevingstafels met de betrokkenen.

Samenvatting:

Gemeente Bergen op Zoom

RVB25-0020

Raadsvoorstel

In 2024 is er een externe beoordeling op het project Kademuren uitgevoerd die in de raad is besproken. College heeft toegezegd in Q3 te komen met de afronding van de verkenningsfase. Hierbij zijn de leerpunten van de externe beoordeling opgepakt.
Met dit voorstel komen we nu voor de zomer met een technisch haalbare en maakbare oplossing naar uw raad. In de oplossing staat de gemeente nu voor de keuze om het straatbeeld te realiseren ofwel conform de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (sober en doelmatig) " danwel conform de door de raad vastgestelde visie Havenkwartier.
Nadat u het raadsvoorstel heeft bekrachtigd kan het verdere proces van buurt-participatie, ontwerp en aanbesteding van start gaan, resulterend in aanvang werkzaamheden in Q2 2026.

Bijlagen: (geef aan of een bijlage is bijgevoegd of ter inzage is gelegd; benoem en nummer deze bijlagen)

Bijlage nr.	Omschrijving	Bijgevoegd/Ter inzage
1.	Nota van uitgangspunten	
2.	Informatiebrief bewoners	

Gemeente Bergen op Zoom

RVB25-0020

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering	:	28-05-2025
Nummer	:	RVB25-0020
Onderwerp	:	Herstel kademuren en inrichting Noord- en Zuidzijde Haven

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. Vaststellen van de inrichting van de bovengrondse inrichting Noord- en Zuidzijde Haven en kademuren conform de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte-variant;
2. Hiervoor de volgende kredieten beschikbaar te stellen:
    a. € 3.965.000 voor herstel van de kademuren
    b. € 427.000 voor de aanpassing van de openbare ruimte (wegen, groen ed)
    c. € 608.000 voor de aanpassing van de riolering

Inleiding

Bergen op Zoom is een prachtige havenstad met een lange historie. Een belangrijk historisch aspect zijn de kademuren aan de Noord- en Zuidzijde van de Haven. Door de jaren heen zijn er civieltechnische problemen aan de constructie van de kademuren ontstaan, zoals scheuren en scheefstanden (verzakkingen). Een oplossing voor deze problemen leek helaas niet snel gevonden en er werd een doorstart gemaakt met een uitgebreid onderzoek naar de technische oplossing. Uitgangspunt van het college bij de onderzoeken was dat de schade duurzaam opgelost zou worden.

De afgelopen jaren zijn in onderzoeken diverse oplossingsrichtingen onderzocht om de civieltechnische constructie op te vangen. Deze richtingen zijn op verschillende manieren gedeeld met uw raad. Middels raadsinformatiebrief U24-007942 (23 oktober 2024) bent u geïnformeerd over de laatste stand van zaken en hebben we u toegezegd uiterlijk in het derde kwartaal van 2025 met een oplossing te komen voor het herstel van de kademuren. Inmiddels kunnen wij u aangeven dat er een gepaste duurzame oplossing is gevonden. Er is een manier gevonden waarmee we de civieltechnische constructie van de kademuren kunnen opvangen op een niet-ingrijpende manier, namelijk, met gewapende grond (zie ook hoofdstuk 2.3 van bijlage Nota van Uitgangspunten). **Gewapende grond** is een bouwtechniek waarbij grond wordt versterkt met kunststoffen of staal. Daardoor wordt de grond stabieler en steviger. Dit wordt vaak gebruikt bij het bouwen of herstellen van kades, wegen of taluds. Het voordeel is dat deze methode relatief weinig trillingen veroorzaakt en dus minder overlast of schade geeft aan de omgeving. Bijvoorbeeld: stel je een berg zand voor. Als je daar lagen gaas of netten tussen legt, blijft de berg veel steviger liggen. Dat is in het kort hoe gewapende grond werkt.

Een duurzame oplossing waarmee we de initiatieffase van dit project kunnen afronden. Met dit raadsvoorstel beschouwen we toezegging 402, waarin we aan de raad hadden toegezegd te komen met een afgebakende opdracht en een nota van uitgangspunten, als afgedaan.

Uitwerking voorstel

Nu er een oplossing is om de schade aan de kademuren te herstellen, komen ook de volgende fases van het project in zicht: de besteks- en aanbestedingsfase, direct gevolgd door de uitvoering. De kaders voor deze vervolgfases leggen wij graag aan u voor in de zogenaamde Nota van Uitgangspunten. De Nota van Uitgangspunten is een programma van eisen en wensen vanuit techniek, van de omgeving (opgehaald in omgevingstafels), de kaders van de raad en de wensen vanuit het college.

Vanuit de omgevingstafels zijn de volgende hoofdlijnen meegenomen:

- Unaniem voorkeur voor het historische scenario, waarbij bestaande situatie behouden blijft. Dus géén verlaagd voetpad. Wel verzoek voor verzachting door aanbrengen van (groene) accenten.
- Daarnaast wensen voor het optimaliseren van de verkeerssituatie met snelheidsbeperkende maatregelen.
- Er is ook aandacht gevraagd voor de uitvoering van het werk, bijvoorbeeld verdichting tot aan gevel (beperken trillingsoverlast).
- Tevens zijn wensen opgehaald m.b.t. waterhuishouding in de directe omgeving (incl. grondwater).

Hieronder leest u de hoofdpunten van het Nota van Uitgangspunten:

- De herbevestiging van de vastgestelde scope, van onder meer het plangebied en de grenzen daarvan (op en rondom de Gedempte Haven, de Dubbelstraat, etc.).
- Uitgangspunt is om zoveel mogelijk werk met werk te maken, zonder er een ‘bloemkool’ van te maken. Verschillende disciplines (denk daarbij aan riolering, hemelwaterafvoer en waterkwaliteit) vallen vanzelfsprekend wel binnen hetzelfde project. Dus naast het herstel van de kademuren zal ook het riool aangepakt worden;
- De beschrijving van de oplossing van de gebreken aan de kademuren, het zogenaamde voorkeurs-scenario of -alternatief. Zoals reeds bekend en gecommuniceerd door Kristal Compagnie Coöperatie voldeden de uitgewerkte scenario’s met damwanden niet op de volgende punten:
    - De uitkomsten van het Trilling-predictie-onderzoek toonde aan dat het schadevrij aanbrengen van de damwanden niet kansrijk was;
    - Verder beïnvloeden deze oplossingen het grondwater teveel en kan extra overlast optreden.
- De kademuren zullen hersteld worden met zogenaamde gewapende grond. De toepassing van gewapende grond in de ondergrond is niet nieuw en heeft zich op andere terreinen bewezen;

- Het doel is om in 2026 te starten met de werkzaamheden en eind 2027 op te leveren. De uitvoering van de planning is afhankelijk van afspraken met derden en de samenwerking met nutspartijen.

Consequenties van het voorstel

Varianten voor de inrichting van de openbare ruimte

De raad heeft in het verleden, op basis van het Ontwikkelingsplan Havenkwartier (2013), de wens uitgesproken voor een historisch perspectief op de inrichting van het Havenkwartier. Dit ontwikkelingsplan beschrijft een hogere ruimtelijke en esthetische ambitie dan gebruikelijk is binnen de gemeentelijke standaard. Bij de vaststelling van het plan is destijds echter geen uitvoeringsbudget toegekend.

In de nu voorgelegde Nota van Uitgangspunten opteert het college daarom voor een functionele inrichting van de buitenruimte bovengronds (verlichting, wegen e.d.). Dit is conform de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR). Deze wens is ook door uw raad uitgesproken en bevestigd in de raadsinformatiebrief van oktober 2024 (U24-007942). Daarnaast ziet u een ‘alternatieve variant’ die aansluit op de inrichting volgens het Ontwikkelingsplan Havenkwartier (2013).

De verschillen tussen deze varianten hebben uitsluitend betrekking op de inrichting van de bovengrondse buitenruimte. De wijze van herstel en de uitstraling van de kademuren (het ‘verticale vlak’) is in beide varianten gelijk. Ook de aanpassingen van de riolering zijn in beide varianten gelijk.

Voorkeursvariant – Inrichting conform de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte

Deze variant volgt de richtlijnen uit de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR), die voorziet in een functionele en beheersbare inrichting van de openbare ruimte. Voor dit onderdeel is in deze variant een krediet van 427.000 euro benodigd.

In deze variant worden de bigbags verwijderd, de kademuren hersteld (gelijk aan variant 2) en de riolering aangepast. Voor de verharding wordt gebruikgemaakt van betonmaterialen: betonstraatstenen (keiformaat) in rijbanen en parkeervakken, betonnen opsluit- en trottoirbanden en standaard trottoirtegels. De uitstraling sluit aan op het bestaande straatbeeld.

Zie het voorbeeld hieronder.

Inrichting buitenruimte van de Rijtuigweg Zuid, volgens LIOR

Alternatieve variant – Inrichting conform het Ontwikkelingsplan Havenkwartier (2013)

Deze variant sluit aan op de hogere kwalitatieve ambities zoals verwoord in het Ontwikkelingsplan Havenkwartier (2013). Hierin is gekozen voor een inrichting die inspeelt op het historische karakter van het gebied en de aansluiting bij het beschermde stadsgezicht van Bergen op Zoom.

Voor deze variant worden traditionele en natuurlijke materialen toegepast voor de inrichting van de bovengrondse buitenruimte, waarmee qua uitstraling wordt aangesloten op de omgeving van het historische centrum en Scheldevesting. Voor dit onderdeel is in deze variant een krediet van 1.127.000 euro benodigd.

Net als bij variant 1 worden de kademuren hersteld en de riolering aangepast. De verschillen zitten in de materialisering van het straatwerk. Door de hogere kwaliteitsambities brengt deze variant hogere kosten met zich mee, omdat de materialen duurder zijn en er meer afwerking nodig is.

Een voorbeeld hiervan ziet u hieronder.

(Foto Colognekaai; met onderschrift 'Inrichting buitenruimte van de Colognekaai, volgens Ontwikkelingsplan Havenkwartier.')

Invloed op de hele omgeving

De keuze van een variant kan gevolgen hebben, zowel kwalitatief als financieel, voor een latere keuze bij de inrichting van de aanpalende gebieden waaronder de Gedempte Haven en de Dubbelstraat gezien de mogelijke overgang tussen de gebieden.

Financiële paragraaf

Uitgaande van de voorkeursvariant komt het totaal benodigde krediet uit op € 5.000.000. Dit krediet bestaat uit 3 onderdelen, te weten:

- Aanpassing van de openbare ruimte (wegen, openbaar groen ed). Benodigd krediet € 427.000.

Dit bedrag is reeds opgenomen in het Uitvoeringsplan 2025-2028 en de lasten hiervan zijn al in de begroting verwerkt.

- Aanpassing riolering. Benodigd krediet € 608.000.

Dit bedrag is reeds opgenomen in het Uitvoeringsplan 2025-2028 en de lasten hiervan zijn al in de begroting verwerkt. Deze lasten worden gedekt door de rioolheffing.

- herstel van de kademuren. Benodigd krediet € 3.965.000

In het Uitvoeringsplan 2025-2028 is PM voor deze investering opgenomen. Het project duurt tot 2028. De kapitaallasten komen dan vanaf 2029 in de begroting. Dit levert vanaf 2029 een extra kapitaallast op van € 148.700 per jaar.

In het Beleidskader 2026-2029 wordt de totale investeringsomvang voor de komende jaren vastgesteld en hierin wordt dit krediet meegenomen. Dan wordt bekeken, o.a. rekening houdend met de uitvoeringskracht, of het totale investeringsvolume gaat toenemen.

Wanneer het totale investeringsvolume over de jaren 2026 t/m 2028 met € 3.965.000 toeneemt heeft dat een invloed op de netto schuldquote. De netto schuldquote verslechtert dan met 1,3%. De schuldquote is fors lager dan de doelstelling van 90% en zal ook na toevoeging van deze investering beneden de 90% blijven.
De overige financiële kengetallen, zoals o.a. solvabiliteit, worden nauwelijks beïnvloed door deze investering.

Wanneer uitgegaan wordt van de raming van de alternatieve variant dan komt het totaal benodigde krediet voor de openbare ruimte € 700.000 hoger uit en komt dan uit op € 1.127.000. De extra kapitaallasten bedragen dan €36.750. Wanneer u voor deze variant kiest zullen de extra kapitaallasten in de begroting verwerkt worden.

Bij grote en complexe projecten, zoals dit project, zijn er mogelijke financiële fluctuaties. Die komen voort uit de inschattingen (bandbreedtes) die aan de voorkant gemaakt worden. Naarmate het ontwerp of bestek, danwel de aanbesteding verder is uitgewerkt, komt steeds meer zicht op het financiële totaalplaatje. Naar verwachting zal in het eerste half jaar van 2026 de aanbesteding afgerond zijn. In het 1e Concernbericht 2026 zal, indien nodig, een bijstelling van het krediet plaatsvinden.

Variant	Benodigd krediet	Dekking LIOR	Totaal benodigd (afgrond)	Kapitaallasten (per jaar)
Voorkeursvariant	€ 5.000.000	€ 1.035.000	€ 4.000.000	€ 150.000
Alternatief	€ 5.700.000	€ 1.035.000	€ 4.700.000	€ 186.750

Duurzaamheid

In relatie tot het aspect duurzaamheid, hanteert de organisatie bij projecten in de Openbare Ruimte de uitgangspunten in het huidige bestuursakkoord “Samen Bergen Verzetten 2022 – 2026”, specifiek door klimaatadaptieve maatregelen te treffen. Dat houdt in dat er duurzame scenario’s ontwikkeld zijn, waarbij rekening gehouden wordt met de verandering van het klimaat door wateroverlast, droogte en hittestress-beperkende maatregelen te treffen en zo mogelijk een omgeving te creëren die hittestress-vrij is. Op dit moment is binnen onze organisatie de BAS (Bergse Adaptatie Strategie) in ontwikkeling.

In het verlengde van dit gedachtengoed wordt bestudeerd welke materialen gerecycled kunnen worden, of we extra groen kunnen aanplanten, enzovoorts. Bij dit project worden de volgende, minimale, uitgangspunten gehanteerd:

- Betonproducten voor verhardingen moeten voor minimaal 15% uit gerecycled materiaal bestaan;
- Recycling van materialen zo veel als mogelijk toepassen, zoals gebakken klinkers
- Bij openbare verlichting LED toepassen;
- Duurzame groeiplaatsen voor bomen inrichten;
- Groen aanplanten dat beter bestand is tegen de veranderende invloeden van ons klimaat.
- Afkoppelen hemelwaterafvoeren.

Bij grote projecten met (her-)inrichting van een omgeving, betrekken we zo veel als mogelijk de inwoners. Niet alleen om een gedragen kwaliteitsslag in woon- en leef-kwaliteit te maken, maar ook om een brede duurzaamheidsbewustwording te stimuleren.

Communicatie en Betrokkenheid omwonenden

Het college hecht extra waarde aan participatie en communicatie. Transparantie, duidelijke communicatie en een goed proces met alle stakeholders staan centraal. Voor de omwonenden wordt reeds gewerkt met een zogenaamde bouw-app, met ongeveer 250 deelnemers. Daarnaast zijn omwonenden in april 2025 geïnformeerd over het vervolg van het project kademuren middels een informatiebrief. In de brief werden inwoners geïnformeerd over de stand van zaken en het bestuurlijke proces. Zodra u als gemeenteraad de oplossingsvariant heeft vastgesteld willen wij via de zogenaamde omgevingstafels verder met inwoners praten over de inrichting van de buitenruimte, binnen de door u vastgestelde kaders.

Risico paragraaf

Geïdentificeerde risico's

Risico-onderdelen	NvT	Laag	Neutraal	Hoog
1. Realiseren maatschappelijke effecten			X	
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak		X		
3. Imago gemeente			X	
4. Algemene en externe omgeving				X
5. Veiligheid		X		
6. Financiën				X
7. Juridisch			X	
8. Planning		X		
9. Kwaliteit uitvoering		X		
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners		X		

Beheersmaatregelen risico's hoog

	Risico	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
4.	Door de voorgeschiedenis kan de keuze voor een variant extra noodzakelijk maken.	Versterkt negatief imago.	Transparantie en duidelijke communicatie. Betrekken van omgeving. Proactief acteren op signalen.	Projectteam.
6.	Door te laat of niet voteren van krediet, kunnen geen verplichtingen worden aangegaan. Bij grote en complexe projecten, zoals dit project, zijn er mogelijke financiële fluctuaties. Die komen voort uit de inschattingen (bandbreedtes) die aan de voorkant gemaakt worden.	Vertraging en wordt Q2 2026 niet gestart met werkzaamheden 2027 is project nog niet gereed. Indien er overschrijding dreigt van gevoteerde kredieten, kan de uitvoering in gevaar komen.	Heldere stukken en duidelijke besluiten richting college en raad. Naarmate het ontwerp of bestek, danwel de aanbesteding verder is uitgewerkt, verandert het risicoprofiel. Naar verwachting zal in het eerste half jaar van 2026 de aanbesteding afgerond zijn. In het 1e Concernbericht	Projectteam en opdrachtgever Projectteam en opdrachtgever en college

			2026 zal, indien nodig, een bijstelling van het krediet plaatsvinden.	

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

De secretaris,

J. Perfors

De burgemeester,

drs. M. Mulder MSc.

RVB25-0020

Raadsvoorstel

De raad van de gemeente Bergen op Zoom;

gezien het voorstel van het college van 15 april 2025, nr. RVB25-0020;

BESLUIT:

1. Vaststellen van de inrichting van de bovengrondse inrichting Noord- en Zuidzijde Haven en kademuren conform de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte-variant;
2. Hiervoor de volgende kredieten beschikbaar te stellen:
    a. € 3.965.000 voor herstel van de kademuren
    b. € 427.000 voor de aanpassing van de openbare ruimte (wegen, groen ed)
    c. € 608.000 voor de aanpassing van de riolering

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 28 mei 2025

De griffier,	De voorzitter,
drs. E.P.M. van der Meer	drs. M. Mulder MSc.